

In elke HCO Nieuws laten we een expert aan het woord over een actueel onderwijsthema. Deze keer opleider en adviseur bij StIBCO* Emiel van Doorn over kwaliteiten, omgaan met verschillen en het 'ontzorgen' van leraren.

'Vaak weten kinderen zelf heel goed waar hun kwaliteiten liggen'

Emiel van Doorn

Als een kind een probleem heeft, of het nou met leren of gedrag is, ligt de basis voor een veranderingsproces in het definiëren van kwaliteiten. Dat is de kern van positieve ontwikkelingspsychologie en van daaruit werk ik. Mijn motto is: 'als je mijn kwaliteiten niet kent, moet je van mijn gebreken afblijven'. Het praten in termen van een 'autist' of 'ADHD-er' vind ik niet alleen kwalijk, het is ook onwaar. Een mens heeft mogelijk een beperking met een dergelijke benaming, maar 'is' niet zijn beperking.

Om kwaliteiten te definiëren kijk ik ook buiten de context van onderwijs en ga ik in gesprek met een kind. Vaak weten kinderen zelf heel goed waar hun kwaliteiten liggen en wat ze nodig hebben in de klas. Als je die kwaliteiten hebt gedefinieerd is de volgende stap het kind zelf probleemeigenaar maken en een verantwoordelijkheid te geven in de oplossing.

Ik noem een voorbeeld uit mijn eigen praktijk. Een jongen die onrustig is, snel afgeleid, niet oplet tijdens de algemene uitleg van de leraar, orde verstorend gedrag vertoont. Er ligt een handelingsplan waarin staat dat hij verlengde instructie krijgt. Uit nader onderzoek blijkt dat de jongen een hoge intelligentie heeft. Hij kan goed en snel informatie verwerken. Ook hoor ik dat hij keeper is in een hockeyteam. En daar is hij goed in. Dat is voor mij een bron van informatie over de kwaliteiten die hij ook op

school kan benutten: ruimtelijk inzicht, focus-sen, concentratie, samenwerken. Waarom doet hij dat niet in de klas? Kennelijk trekken tal van andere interessante zaken zijn aandacht tijdens de algemene uitleg. Bovendien kan hij rekenen op die extra uitleg, dus waarom zou hij de eerste keer al opletten? Wie is hier nu de probleemeigenaar? Dat zijn vooral de leraar en de klasgenoten die last hebben van zijn verstoringen.

Het is een simpel voorbeeld dat de 'zorg-structuur' typeert die we hebben opgebouwd. We lijken te zijn opgeschoven naar een onderwijssysteem, waar vooral de leraar eigenaar van een probleem is. De leraar neemt verantwoordelijkheid voor 30 leerlingen, met elk een individueel 'plan'. Hij moet continue schakelen, is tijdens het lesgeven alvast in zijn hoofd bezig met wat hij daarna moet doen om aan alle individuele behoeften tegemoet te komen. Leerlingen gaan hierop anticiperen en achterover leunen. We maken kinderen lui. Als je zelf geen eigenaar bent van je 'probleem', is er ook geen aanleiding om eraan te werken.

Bovendien kunnen kinderen elkaar ondersteunen. Terwijl in de samenleving de trend is om meer samen te doen en elkaar aan te vullen – als jij dit doet waar je goed in bent, zorg ik voor dat – zijn we in het onderwijs juist steeds individualistischer bezig. Vervolgens moet elk kind aan dezelfde maatstaven voldoen. Dat is

niet realistisch en ook niet nodig. Ik ben zelf dyslectisch, maar heb vier boeken geschreven met hulp van anderen.

Wat mij betreft gaan we leraren 'ontzorgen'. Leer vooral les te geven aan groepen: de dynamiek begrijpen en benutten. Ontwikkel je observatietalent: geef eerst één algemene uitleg van 10 minuten en kijk daarna wie er nog iets extra's nodig heeft. Dat is niet altijd dat ene kind met ADHD of die ander met een rekenprobleem. Laat de kinderen elkaar helpen. Een hoogbegaafd kind dat een klasgenoot iets uitlegt, ontwikkelt zelf ook allerlei vaardigheden. En als een kind een plan nodig heeft, maak je dat samen met het kind. Bij onderwijs successen in andere landen zie ik juist deze dingen terug.

Over Emiel van Doorn

Emiel van Doorn (1960) is op de eerste plaats een mens van de praktijk. Hij is als opleider en adviseur verbonden aan StIBCO* en is de drijvende kracht achter de totstandkoming van het concept Mediërend Leren, waar hij meerdere boeken en artikelen over heeft gepubliceerd. Hij begeleidt mensen met een ontwikkelingsachterstand, maar ook de meer- en hoogbegaafden die onvoldoende cognitief en sociaal uitgedaagd worden. Kijk voor meer informatie over zijn werk op www.stibco.nl.

* Stichting ter Bevordering van de Cognitieve Ontwikkeling